

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Методичні вказівки

до самостійної роботи

здобувачів другого (магістерського) рівня

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування

та фондовий ринок»

освітньо-професійної програми вищої освіти

«Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖЕНО:

редакційно-видавничою секцією

науково-методичної ради ДДТУ

«28» серпня 2023 р., протокол № 7

Кам'янське

2023

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Ринок фінансових послуг» для здобувачів другого (магістерського) рівня зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньо-професійної програми вищої освіти «Фінанси, банківська справа та страхування» / укладач: Гуржий Т.О. Кам'янське, ДДТУ. 2023 р. 27 с.

Укладач:

Тамара ГУРЖИЙ, к.е.н.,
доцент кафедри ФО

Відповідальний за випуск:

Зав. кафедри фінансів та обліку
Оксана БУДЬКО, д.е.н., професор

Рецензент:

Світлана ГАНЗЮК, к.е.н, доцент

Затверджено на засіданні

кафедри фінансів та обліку
протокол № 9 від 28 серпня 2023 р.

Коротка анотація. Методичні вказівки містять перелік рекомендованої літератури, методичної поради щодо самостійного вивчення навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування».

ВСТУП

<i>Вступ: зміст мета, цілі самостійної роботи.....</i>	<i>4</i>
Тема 1 Ринок фінансових послуг і його роль в економіці.....	7
Тема 2 Суб'єкти ринку фінансових послуг.....	9
Тема 3. Поняття і класифікація фінансових посередників.....	11
Тема 4 Інституційна та сегментарна структура РФП.....	13
Тема 5 Фінансові послуги на грошовому ринку.....	15
Тема 6 Фінансові послуги на валютному ринку.....	17
Тема 7 Фінансові послуги на ринку позик.....	18
Тема 8 Фінансові послуги на фондовому ринку.....	21
Тема 9. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.....	22
<i>Список рекомендованої літератури.....</i>	<i>40</i>

ВСТУП

Ринок фінансових послуг в умовах сучасного розвитку інфраструктури України потребує підготовки кваліфікованих фахівців з фінансів суб'єктів господарської діяльності та їх ефективного використання. Досягненню цієї мети сприяє створення ринку фінансових послуг, який виконував би функції розподілу капіталу від інвестора до виробника, визначав критерії ефективного використання фінансових ресурсів за секторами економіки, розв'язував би економічні проблеми на грошовому, валютному, фондовому ринках і ринку позичкового капіталу, забезпечував прогресивний розвиток лізингових послуг і факторингу.

Дисципліна «Ринок фінансових послуг» є обов'язковою для підготовки студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», має теоретико-прикладний характер і викладається згідно з навчальним планом підготовки здобувачів очної та заочної форм навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування». В переліку обов'язкових компонент дисципліна «Ринок фінансових послуг» є однією з базових для підготовки фахівців у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. Вивчення дисципліни направлене на формування у студентів економічного мислення, навичок самостійної роботи з законодавчими матеріалами, додатковою літературою, вміння свідомо оцінювати конкретні ситуації, прагнення до набуття та збагачення знань, вмінь щодо проведення порівняльного аналізу в галузі фінансових послуг і визначення конкурентних переваг і недоліків окремих їх видів; на вивчення потреб споживачів та можливостей задоволення цих потреб на ринку фінансових послуг різними фінансовими інститутами. Для досягнення згаданих цілей важливе значення має самостійна творча робота студента та практичні заняття.

Метою курсу є підготовка кваліфікованих фахівців у галузі управління фінансами та аналізу фінансових послуг, який забезпечуватиме їм конкурентні переваги на ринку праці; формування у здобувачів комплексного розуміння системи взаємозв'язків на ринку фінансових послуг та відповідної державної політики.

Завданнями курсу є: ознайомлення із змістом та функціями ринку фінансових послуг; формування комплексного розуміння взаємозв'язків суб'єктів на ринку фінансових послуг та системи спеціалізованих фінансових інститутів; навчити

визначати потреби споживачів фінансових послуг у конкретних ситуаціях та можливості задоволення цих потреб різними видами фінансових послуг; забезпечити комплексне розуміння розміщення фінансових послуг різних фінансових інститутів як на фінансовому ринку в цілому так і на окремих його сегментах; визначення ролі держави та наукових засад у побудові ринку як цілісного механізму перерозподілу фінансових ресурсів.

В процесі вивчення дисципліни студенти отримають навички самостійного творчого мислення; прийняття оптимальних фінансових рішень, які забезпечують:

- вивчення сутності та функцій, які виконує ринок фінансових послуг; формування комплексного розуміння взаємозв'язків суб'єктів на ринку фінансових послуг та системи спеціалізованих фінансових інститутів;
- уміння визначати потреби споживачів фінансових послуг у конкретних ситуаціях та можливості задоволення цих потреб різними видами фінансових послуг;
- розвиток навичок порівняльного аналізу в галузі фінансових послуг та у визначенні конкурентних переваг і недоліків окремих їх видів;
- забезпечення комплексного розуміння розміщення фінансових послуг різних фінансових інститутів як на фінансовому ринку в цілому так і на окремих його сегментах.

Самостійна робота - досить складний творчий процес, сприяючий формуванню у студентів навичок наукової роботи. Вивчення студентами досить різноманітного, а підчас і досить суперечливого матеріалу, спонукає їх узагальнювати, аналізувати економічні явища, робити на цих засадах не лише теоретичні, а й практичні висновки. Самостійна робота сприяє формуванню економічного кругозору, поширенню вже одержаних знань, вивченню складних актуальних проблем реальної дійсності, їх усвідомленню і аналізу. Самостійне вивчення і осмислення законів України, постанов Уряду і Указів Президента сприяє творчому застосуванню теоретичного матеріалу, поєднанню теоретичних положень з реальною економічною дійсністю.

Здобувачі, які самостійно добирають і аналізують конкретний фактичний матеріал, вміють працювати зі статистичними довідками, складати таблиці, діаграми, графіки. Самостійна робота виступає також дійовою формою самоконтролю рівня знань студентів, широти їх кругозору, глибини їх інтелекту.

Дані методичні рекомендації складені з метою надання допомоги студентам в організації самостійного оволодіння матеріалом з курсу. До методичних рекомендацій включено тематичний план дисципліни, що дає можливість орієнтуватися у розподілі годин на виконання різних видів робіт з дисципліни, визначити загальний обсяг годин на вивчення кожної теми. Крім цього у роботі містяться загальні методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи, сформульовані цілі роботи над кожною з тем курсу «Ринок фінансових послуг».

В методичних рекомендаціях наведено перелік літератури, після вивчення якої студентам необхідно відповісти на контрольні питання, які містяться у методичних рекомендаціях. У ході самостійного вивчення нового матеріалу студенти можуть скористатися також методичними рекомендаціями до практичних занять та відповісти на питання для повторення, які наведені по кожній темі.

Самостійна робота є логічним продовженням аудиторних занять і проводиться під керівництвом викладача. Час на виконання самостійної роботи встановлюється учбовим планом і програмою учбової дисципліни «Ринок фінансових послуг». Витрати часу на самостійну роботу не регламентуються розкладом. Студент самостійно вибирає режим і тривалість роботи над програмним матеріалом в залежності від своїх здібностей і конкретних умов.

Цілі самостійної позааудиторної роботи

1. Закріплення, поглиблення, розширення і систематизація знань, отриманих під час аудиторних занять, самостійне оволодіння новим навчальним матеріалом.
2. Формування професійних умінь.
3. Формування умінь і навичок самостійної розумової праці.
4. Розвиток самостійності мислення.

Самостійна робота студентів з курсу «Ринок фінансових послуг» передбачає виконання домашніх завдань по розв'язанню задач, яке контролюється при проведенні практичних занять, підготовка реферату на 9-10 сторінок. Вибір теми відбувається на добровільних засадах. Цікаві за змістом доповіді обговорюються на засіданнях «круглого столу» та засіданні наукового гуртка кафедри. Зміст видів самостійної роботи пов'язаний із змістом і цілями навчальної дисципліни. Ця форма навчання поєднується з іншими формами організації навчального процесу з дисципліни «Ринок фінансових послуг», такими як лекції та практичні заняття.

Разом із загальними для всіх студентів завданнями, викладачем можуть використовуватися індивідуальні завдання, які дозволяють здобувачам працювати відповідно до рівня своєї підготовки і сприяють розвитку їхніх індивідуальних творчих здібностей. Міра засвоєння студентами навчального матеріалу, винесеного для самостійної роботи, підлягає обов'язковому поточному (практичні заняття) і підсумковому семестровому контролю.

Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці

Зміст

1. Ринок фінансових послуг як сегмент фінансового ринку.
2. Сфера послуг як вид людської діяльності.
3. Фінансові послуги, їх розвиток в Україні.
4. **Сучасний стан розвитку ринку фінансових послуг в Україні та світі (4 год. для очної форми/5 год. для заочної форми навчання)**
5. **Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг (4/5).**

Сучасний стан розвитку ринку фінансових послуг як сегменту фінансового ринку. Предмет і завдання дисципліни «Ринок фінансових послуг» (далі РФП), зв'язок з іншими теоретичними і прикладними економічними навчальними дисциплінами. Етапи розвитку ринку фінансових послуг в Україні та світі, його принципи і функції, роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів.

Сфера послуг як вид людської діяльності. Методологічні підходи до визначення поняття «послуга». Особливості та класифікація послуг. Види послуг в західній статистиці національних рахунків. Групи послуг експертів ООН.

Порівняння видів послуг, визначених у світових класифікаціях економічної діяльності окремих світових організацій. Світовий досвід про розвиток послуг.

Інструменти РФП та їх розвиток в Україні. Економічна сутність та сфера реалізації фінансової послуги. Види фінансових послуг, визначених Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (дальше

Закон). Умови надання фінансових послуг. Особливості фінансових послуг. Схожі риси та відмінності фінансових послуг і фінансових операцій. Загальні положення Закону.

Елементи фінансових ресурсів, що використовуються під час надання фінансових послуг. Поширені види фінансових послуг на вітчизняному ринку фінансових послуг і фактори, що впливають на їх розвиток. Склад ринку фінансових послуг.

Основні напрями розвитку світового ринку фінансових послуг. Формування в Європі єдиного ринку фінансово-банківських послуг. Рівень розвитку ринку фінансових послуг в Україні та основні напрями щодо покращення його розвитку; дестабілізуючі чинники становлення ринку фінансових послуг. Характеристика основних інструментів ринку фінансових послуг.

Питання для самостійного вивчення

1. Види фінансових послуг, визначених Законом [1, розділ II, ст.4].
2. Умови надання фінансових послуг [1, розділ II, ст.5-6].
3. Загальні положення Закону [1, розділ 1, ст. 1].
4. Характеристика основних інструментів РФП [16, с. 35 - 39].

Ключові поняття: фінансові активи, послуга, фінансова послуга, фінансові операції, допоміжні операції, супутні послуги, ринок фінансових послуг, сфера послуг, фінансові інструменти.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Формування та розвиток регіональних ринків фінансових послуг.
2. Сутність ринку фінансових послуг, його роль, місце та функції в системі ринкових відносин.
3. Стратегії розвитку ринку фінансових послуг в Україні.
4. Правові основи розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг.
5. Класифікація послуг ринку фінансових послуг.

6. Розвиток ринку фінансових послуг в Україні.

Контрольні питання

1. Розкрити поняття ринку фінансових послуг та сформулювати його завдання.
2. Визначити функції ринку фінансових послуг в економіці країни.
3. Визначити суть фінансової послуги та охарактеризувати її ознаки та види.
4. Встановити відмінності термінів «фінансова послуга» і «фінансова операція».
5. Розкрити принципи функціонування розвинутого ринку фінансових послуг.
6. Визначити основні проблеми функціонування ринку фінансових послуг в Україні та напрями їх вирішення.

Література: 1,4, 5, 6,11,12.

Тема 2. Суб'єкти ринку фінансових послуг

Зміст

1. Склад суб'єктів ринку фінансових послуг.
2. Система взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг.
3. **Правові основи діяльності установ з надання фінансових послуг (8/10).**

Правове регулювання РВП в Україні. Споживачі фінансових послуг. Функції та цілі суб'єктів ринку фінансових послуг згідно чинного законодавства.

Система взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг. Прямі учасники ринку: кредитори, позичальники, інвестори, емітенти. Фінансові установи як головні учасники ринку фінансових послуг. Види фінансових установ: Небанківські фінансові інститути, фактори зростання їх ролі в сучасних умовах. Значення небанківських фінансово-кредитних інститутів на ринку фінансових послуг. Розвиток на ринку фінансових послуг банківського сектора. Функції банків. Учасники ринку інвестиційних і страхових послуг.

Правові основи діяльності установ з надання фінансових послуг. Умови створення, діяльності та реорганізації (за діючим законодавством) фінансових установ. Організаційні правила та умови початку діяльності фінансових установ.

Основні види діяльності фінансових установ і законодавчі акти, що регулюють

діяльність суб'єктів ринку фінансових послуг. Світовий досвід про ефективну діяльність фінансових установ. Проблеми розвитку фінансових установ в Україні.

Ліцензування діяльності фінансових установ. Вимоги до клієнтів фінансових установ. Види фінансових послуг, для яких ліцензування є обов'язковим. Документи для ліцензування.

Питання для самостійного вивчення

1. Розвиток на РФП банківського сектора [7, с. 120 – 123].
2. Небанківські фінансові інститути [7 с. 129 – 138].
3. Умови створення та діяльності фінансових установ [1, р. II, ст.7 – 18].
4. Ліцензування діяльності фінансових установ [1 р. VI, ст. 34 – 38].

Ключові поняття: суб'єкти РФП, прямі учасники РФП, кредитори, позичальники, інвестори, емітенти, кредитна спілка, пенсійні фонди, недержавний пенсійний фонд, ломбарди, страхові компанії, лізинг, довірчі товариства, фінансова установа, кредитна установа.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Фінансові установи як головні учасники ринку фінансових послуг.
2. Становлення і розвиток кредитно-фінансових інститутів України.
3. Структура ринку фінансових послуг.
4. Ліцензування діяльності фінансових установ.
5. Система захисту прав споживачів фінансових послуг.

Контрольні запитання

1. Охарактеризувати суб'єктів ринку фінансових послуг та їх види.
2. Визначити особливості діяльності індивідуальних та інституційних інвесторів на ринку фінансових послуг.
3. Описати механізм взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг у процесах акумуляції та переміщення капіталу.

4. Визначити суть та види заощаджень населення, чинники, що формують обсяги та структуру заощаджень у суспільстві.
5. Охарактеризувати механізм перетворення заощаджень в інвестиції.
6. Розкрити зміст ціни фінансової послуги та визначити чинники, що впливають на її формування.
7. Визначити поняття фінансового посередництва та його види.
9. Охарактеризувати механізми перерозподілу капіталу за участю фінансових посередників.

Література: 1,7, 12, 13, 15.

Тема 3. Поняття і класифікація фінансових посередників

Зміст

1. Поняття фінансового посередництва.
2. Функції фінансових посередників на ринку фінансових послуг.
- 3. Послуги фінансових посередників (6/5).**
- 4. Фінансове посередництво та небанківські фінансові інститути (6/5).**

Поняття фінансового посередництва. Спрощене та комплексне поняття фінансового посередництва. Функції та значення фінансових посередників на ринку фінансових послуг. Класифікація фінансових посередників. Розподіл фінансових ресурсів через систему ринку фінансових послуг за участю фінансових посередників.

Послуги фінансових посередників. Послуги з оцінки ризику і розміщення цінних паперів. Агентські послуги. Брокерська та дилерська діяльність фінансових посередників. Інвестиційні послуги.

Банківська система як фінансовий посередник. Суть, структура та особливості ринку банківських послуг. Становлення ринку банківських послуг в Україні. Програма реформування та розвитку банківської системи в Україні.

Стратегія розвитку ринку банківських послуг. Загальна характеристика банківських операцій. Комісійно-посередницькі банківські операції на ринку фінансових послуг. Міжбанківські об'єднання, їх роль і місце на ринку фінансових

послуг. Фінансове посередництво та небанківські фінансові посередники. Роль на ринку фінансових послуг кредитних спілок, страхових та інвестиційних компаній, пенсійних та інвестиційних фондів.

Питання для самостійного вивчення

1. Етапи формування сучасної банківської системи України [6, 7].
2. Програма реформування та розвитку банківської системи в Україні [3, с. 108 – 109].
3. Міжбанківські об'єднання, їх роль і місце на ринку фінансових послуг [11, с. 124 – 126, 4, с. 41 – 42].
4. Розвиток НПФ в Україні [3-5].
5. Особливості вітчизняного трейдерства [11, 15].

Ключові поняття: фінансові посередники, банківська система, банківський консорціум, банківський концерн, банківський картель, банківський трест, банківська корпорація, банківська холдингова група, фінансова холдингова група, кредитна спілка, пенсійні фонди, інвестиційні компанії.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Фінансові посередники та їх роль на ринку фінансових послуг.
2. Функціонування та організація інфраструктури ринку цінних паперів.
3. Роль банків в інфраструктурному забезпеченні ринку фінансових послуг.
4. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг.
5. Факторингові компанії на ринку фінансових послуг.
6. Лізингові компанії на ринку фінансових послуг.
7. Інвестиційні трасти та фонди на ринку фінансових послуг.
8. Пенсійні фонди на ринку фінансових послуг.
9. Страхові компанії на ринку фінансових послуг.
10. Суть, структура та стратегія розвитку ринку банківських послуг.

Контрольні запитання

1. Визначити переваги діяльності фінансових посередників та їх функції.
2. Охарактеризувати типи фінансових посередників за ринковоорієнтованою та банківськоорієнтованою моделями фінансового посередництва.
3. Надати загальну характеристику складу та діяльності депозитних інститутів.
4. Визначити склад інвестиційних посередників та характеристика їх
5. Розглянути функції та значення банків в організації фінансового посередництва.
6. Вказати причини розвитку небанківських фінансових посередників.
7. Охарактеризувати сучасні риси небанківського фінансового посередництва в Україні.

Література: 6, 7, 11,12, 14, 20.

Тема 4. Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг

Зміст

1. Інституційна структура ринку фінансових послуг.
2. Сегментація ринку фінансових послуг.
3. **Характеристика структури ринку фінансових послуг за групою фінансових активів (8/10).**

Інституційна структура ринку фінансових послуг. Поняття про структуру ринку фінансових послуг, ознаки структури. Інституційна структура ринку фінансових послуг розвинених країн. Фінансові інститути ринку фінансових послуг. Основні види діяльності фінансових інститутів. Національно-депозитарна система. Розрахунково-клірингові установи.

Сегментація ринку фінансових послуг. Поняття сегментації ринку фінансових послуг, критерії сегментації. Способи класифікації ринків фінансових послуг. Сучасний стан розвитку регіональних сегментів ринку фінансових послуг.

Фінансові послуги на ринку нерухомості. Оцінка нерухомості. Фінансові відносини на ринку нерухомості. Послуги з оцінки майна. Ринок концесійних послуг, його учасники. Довірчі фінансові послуги. Особливості трастових послуг. Послуги

інститутів у сфері аудиторської діяльності та антикризового управління. Послуги недержавних пенсійних фондів.

Питання для самостійного вивчення

1. Основні види діяльності фінансових інститутів [4, с. 23 - 26].
1. Національно-депозитарна система [7, с. 489 - 492].
2. Розрахунково-клірингові установи [6, с. 70 – 78].

Ключові поняття: довірчі операції, іпотека, сегментація ринку фінансових послуг, депозитарна діяльність, кліринг, розрахунково-кліринговий депозитарій, антикризове управління, довірче товариство, траст, бенефіціар, корпоративні права.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Трастові операції банків.
2. Довірча діяльність на ринку цінних паперів.
3. Довірче управління активами на ринку нерухомості.
4. Аудит на ринку фінансових послуг.
5. Учасники ринку інвестиційних послуг в Україні.
6. Ринок ломбардних послуг в Україні.

Контрольні питання

1. Із яких елементів складається інституційна структура ринку фінансових послуг?
2. Що собою представляє сегментарна структура РФП?
3. Які послуги на ринку нерухомості надають фінансові інститути?
4. Які відмінності існують між банками і трастовими компаніями?
5. Які чинники сприяли виникненню та розвитку довірчих послуг?
6. Обґрунтувати історію розвитку аудиторських послуг.
7. Дати оцінку консалтинговим послугам з антикризового управління, які надаються на ринку фінансових послуг України.
8. Визначити основні аудиторські послуги, які надаються фінансовими інститутами на вітчизняному ринку фінансових послуг.

Література: 4, 5, 6, 7-11, 18.

Тема 5. Фінансові послуги на грошовому ринку

Зміст

1. Послуги розрахунково-касового обслуговування.
2. Розміщення фінансових активів в банківських установах.
- 3. Операції з інструментами грошового ринку в платіжних системах (4/5).**
- 4. Основні види банківських платіжних систем (4/6).**

Послуги розрахунково-касового обслуговування. Готівкові та безготівкові розрахунки. Вибір форми розрахунків. Групи платежів. Заходи НБУ у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання.

Розміщення фінансових активів в банківських установах. Сутність депозитної політики банків. Види депозитів. Депозитні операції. Проблеми розвитку депозитного ринку України.

Операції з інструментами грошового ринку в платіжних системах. Загальна характеристика інструментів грошового ринку. Поняття про платіжні системи. Спеціальні платіжні засоби. Порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням. Безготівкові розрахунки платіжними картками. Банківські платіжні картки. СЕП. Характеристика важливих платіжних систем в Україні: «MasterCard», «Visa», «NovaPay», «Фінансовий світ» та «Поштовий переказ». Основні види міжнародних банківських платіжних систем: SWIFT, TARGET, TOPAZ їх призначення, переваги, недоліки.

Нетрадиційні банківські операції та послуги. Сутність форфейтингу як фінансової послуги. Банківські послуги з фінансового інжинірингу. Консультаційні та інформаційні послуги. Консалтингові послуги. Інтернет-банкінг. Послуги іноземних фінансових установ.

Питання для самостійного вивчення

1. Заходи НБУ у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання [5, с. 182 – 184; 10, с. 51].

2. Роль банків в системі недержавного пенсійного забезпечення [4].
3. Загальна характеристика інструментів грошового ринку [6-5].
4. Безготівкові розрахунки платіжними картками [11-13].
5. Послуги іноземних фінансових установ [6].

Ключові поняття: депозит, депозитарна політика, депозитні операції, переказ грошей, спеціальні платіжні засоби, платіжна система, еквайр, еквайринг, реконсиляція, казначейське зобов'язання, депозитний сертифікат, євродолари, вексель, акцептант, трансакція, овердрафт, авторизація, кліринг платіжних систем, картковий рахунок.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Характеристика інструментів грошового ринку.
2. Порівняння видів послуг, визначених у світових класифікаціях економічної діяльності окремих світових організацій.
3. Характеристика фінансових ресурсів, що використовуються під час надання фінансових послуг.
4. Функції послуг на грошовому ринку.
5. Платіжні системи та переказ грошей в Україні.
6. Еквайринг як вид діяльності грошового ринку.

Контрольні питання

1. Визначити самі поширені послуги грошового сегменту РФП.
2. Сутність термінових вкладів і їх різновиди.
3. Обґрунтувати сутність платіжних систем, що діють в Україні та світі.
4. Які заходи включає депозитна політика банку?
5. Що таке депозити? Як класифікують депозити фізичних осіб?
6. Що таке депозитні операції? Види депозитних операцій.
7. Яка різниця між дебетними та кредитними картками?
8. Що таке еквайринг? Яку особу називають еквайром?
9. Як класифікують платіжні картки?

10. Основні види банківських платіжних систем, їх переваги та недоліки.

Література: 2, 4 -6, 8, 14, 17.

Тема 6. Фінансові послуги на валютному ринку

Зміст

1. Операції з валютою.

2. Поняття і види операцій на валютному ринку.

3. Послуги валютних бірж (8/12).

Операції з валютою. Суб'єкти валютного ринку, що проводять операції з валютою. Види операцій з валютою, функції операцій Депозитні та конверсійні операції. Валютний ділінг в банках. Операції на міжбанківському валютному ринку: спот, форвард, своп. Операції на біржовому валютному ринку: ф'ючерсні, валютний опціон. Ринок FOREX. Валютний арбітраж.

Послуги валютних бірж. Принципи і методи надання послуг. Проведення валютних торгів, торгів строковими контрактами і банківськими металами.

Розрахунок середньозважених ставок/курсів за операціями банків. Фінансові послуги у сфері міжнародних розрахунків. Ознаки класифікації міжнародних розрахунків. Форми платіжних засобів. Основні форми міжнародних розрахунків. Банківський переказ. Інкасо. Акредитив. Валютні клірингові розрахунки. Торгівля іноземною валютою на території України. Правила переказу іноземної валюти за межі України. Міжнародні кредитні операції. Євровалютний ринок кредитів.

Питання для самостійного вивчення

1. Валютний арбітраж [10].

2. Принципи і методи надання послуг валютних бірж [6, с. 213 – 221].

3. Валютні клірингові розрахунки [12].

4. Торгівля іноземною валютою на території України [12].

5. Правила переказу іноземної валюти за межі України [14].

Ключові поняття: валюта, валютні операції, валютна угода, депозитні операції, конверсійні операції, валютний арбітраж, інкасо, акредитив, бенефіціар, тратта.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Функції послуг на валютному ринку.
2. Ринок операцій СПОТ і СВОП на ринку фінансових послуг.
3. Валютні ф'ючерси та опціони.
4. Характеристика послуг валютних бірж.

Контрольні питання

1. Як класифікують валютні ринки за територіальною ознакою?
 2. Що таке валютний арбітраж? Види валютного арбітражу.
 3. Які функції виконує валютний ринок?
 4. Які види операцій здійснюються на валютному ринку?
 5. Основні послуги валютних бірж.
 6. Назвати суб'єкти міжбанківського валютного ринку.
 7. Що таке валютні операції? Функції валютних операцій.
 8. Що таке конверсійні операції і які із них переважають на світовому валютному ринку?
 9. Розвиток валютного ринку в Україні.
 10. Які документи дають право на покупку іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку резидентами при здійсненні неторгових операцій?
- Література: 2, 8, 16, 20.

Тема 7. Фінансові послуги на ринку позик

Зміст

1. Банківське кредитування.
2. Лізинг (4/6).
3. Факторинг(4/6).

Основні учасники ринку позичкового капіталу. Суб'єкти і об'єкти кредитної угоди. Характеристика основних видів кредиту. Особливості сучасної системи кредитування. Фактори оцінки кредитоспроможності позичальника.

Ринок банківських послуг на ринку позик. Суть і структура ринку банківських

послуг. Критерії класифікації банківських послуг. Становлення ринку банківських послуг в Україні. Система правового регулювання ринку банківських послуг. Стратегія розвитку ринку банківських послуг. Банківські кредитні послуги, кредитний ризик. Трастові послуги банків. Лізингові послуги на ринку позик. Переваги лізингу та основні причини, що стримують розвиток лізингових операцій в Україні. Порівняння Законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про лізинг».

Факторингові послуги на ринку позик. Сутність факторингу, його види та класифікація. Порівняння факторингу і кредиту. Переваги факторингу. Розвиток ринку факторингових послуг в Україні і світі. Кредитні операції із застосуванням цінних паперів. Кредити під заставу цінних паперів. Кредити, пов'язані з вексельним обігом. Обліковий кредит. Акцептний кредит. Авальний кредит. Ринок інвестиційних послуг. Поняття та учасники ринку інвестиційних послуг в Україні. Інвестиційний клімат. Система державного регулювання інвестицій в Україні. Послуги інвестиційних компаній.

Інші види фінансових послуг на ринку позичкового капіталу. Форфейтинг як форма кредитування. Послуги кредитних спілок, принципи і методи їх надання. Види кредитів, які надаються кредитними спілками. Структура ринку ломбардних послуг. Види ломбардних послуг. Послуги ломбардного кредитування і зберігання цінностей. Державне регулювання ринку ломбардних послуг. Кредитно-гарантійні установи на ринку фінансових послуг у світі. Послуги інноваційних компаній. Послуги Фонда підтримки підприємництва.

Питання для самостійного вивчення

1. Становлення ринку банківських послуг в Україні [10, с. 142 – 157].
2. Система правового регулювання ринку банківських і ломбардних послуг [13].
3. Стратегія розвитку ринку банківських послуг [13].
4. Характеристика основних видів кредиту [13].
5. Банківське кредитування, кредитний ризик [15].
6. Порівняння Законів України «Про фінансові послуги та державне

регулювання ринків фінансових послуг» і «Про лізинг» [16]

7. Система державного регулювання інвестицій в Україні [2].
8. Принципи і методи надання послуг кредитних спілок, ломбардів [6].

Ключові поняття: кредит, кредити: грошові, товарні, споживчі, підприємницькі; кредитний ризик, лізинг, факторинг, форфейтинг, факторингові операції, кредитні спілки, ломбарди, кредитно-гарантійні установи, інновації, інвестиції, принципало, бенефіціар.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Роль послуг на ринку позичкового капіталу.
2. Хеджування ризиків за допомогою послуг фінансових посередників.
3. Факторингові послуги на ринку позик.
4. Послуги інвестиційних компаній.
5. Принципи і методи надання послуг кредитних спілок.

Контрольні питання

1. Особливості кредитних банківських операцій в Україні.
 2. Хто може бути суб'єктом кредитної угоди?
 3. Як поділяють кредити за ступенем ризику?
 4. Особливості сучасної системи кредитування.
 5. Що таке поручительство і чим воно відрізняється від гарантії?
 6. Хто є суб'єктами лізингу?
 7. На які види поділяють лізингові платежі за формою, за методом нарахування?
 8. Що є спільним між Законами України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про страхування»?
 9. Які підприємства не підлягають факторинговому обслуговуванню?
 10. Порівняти факторинг і кредит.
- Література: 3, 7, 8, 11, 19.

Тема 8. Фінансові послуги на фондовому ринку

Зміст

- 1. Основні види послуг на фондовому ринку за видами діяльності (3/5).**
- 2. Особливі фінансові послуги з цінними паперами (3/5).**
- 3. Послуги фондових бірж на ринку фінансових послуг (4/5).**

Основні види послуг на фондовому ринку. Характеристика послуг за видами діяльності. Види професійної діяльності на фондовому ринку.

Інвестиційна привабливість фондового ринку. Функції маркет-мейкерів фондового ринку. Торгові послуги на фондовому ринку: андеррайтингова діяльність, комісійна і комерційна діяльність, дейтрейдинг, інтернет-трейдинг цінними паперами. Послуги товарних бірж. Арбітраж на сучасному фондовому ринку. Сутність арбітражу. Індексний та опціонний арбітражі.

Облікові та клірингові послуги на фондовому ринку. Інструменти депозитарної діяльності в Україні і світі. Послуги інститутів інфраструктури фондового ринку: депозитаріїв, зберігачів і реєстраторів, їх розвиток в Україні.

Основи функціонування ринку комерційних послуг із цінних паперів. Основні показники діяльності реєстраторів. Функції реєстроутримувачів. Кастодіальні послуги комерційного банку. Клірингові операції на ринку фінансових послуг.

Послуги фондових бірж. Допуск цінних паперів до котирування. Участь в біржових торгах. Визначення початкової ціни акцій. Оформлення замовлень. Особливості торгівлі похідними цінними паперами. Недержавні пенсійні фонди на фондовому ринку. Організація роботи недержавних пенсійних фондів. Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Характеристика діяльності ПАТ «ФОНДОВА БІРЖА ПФТС», ПАТ «УКРАЇНСЬКА БІРЖА», ПАТ «Українська міжбанківська валютна біржа», ПАТ «ФОНДОВА БІРЖА «ПЕРСПЕКТИВА»». Причини зменшення учасників організованого фондового ринку в Україні.

Питання для самостійного вивчення

1. Послуги товарних бірж [4].
2. Сутність арбітражу. Індексний та опціонний арбітражі [7].

3. Клірингові операції на ринку фінансових послуг [9].
4. Організація роботи недержавних пенсійних фондів [9].

Ключові поняття: фондовий ринок, андеррайтинг, дейтрейдинг, арбітраж, депозитарій, зберігач, реєстратор, кліринг, недержавні пенсійні фонди, маркет-мейкери, номінальний утримувач, торги, брокер.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Значення фінансових послуг на фондовому ринку.
2. Посередницькі послуги при вкладенні капіталу в цінні папери.
3. Вплив реєстраторської діяльності на ринок фінансових послуг.
4. Вплив депозитарної діяльності на ринок фінансових послуг.
5. Значення розрахунково-клірингової діяльності для розвитку РФП.
6. Вплив діяльності інформаційно-аналітичних систем на РФП.
7. Вплив розвитку організованих ринків на ринок фінансових послуг.
8. Функції маркет-мейкерів фондового ринку.
9. Роль фінансових аналітиків на ринку фінансових послуг.
10. Брокерські послуги на фондовому ринку.

Тема 9. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг

Зміст

1. Мета і форми державного регулювання ринків фінансових послуг.
- 2. Органи державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні та координація їх діяльності (4/6).**
- 3. Правова база діяльності фінансових установ в Україні (4/6).**

Необхідність державного регулювання ринку фінансових послуг на етапі становлення його функціональної системи. Сутність регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг. Мета, форми і напрями державного регулювання ринків фінансових послуг. Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових

послуг, їх функції. Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг. Принципи організації органів державного регулювання та нагляду. SWOT-аналіз консолідації державного нагляду за ринком фінансових послуг.

Саморегулівні організації на ринку фінансових послуг. Основна мета і напрями розвитку саморегулювання. Основні завдання саморегулівних організацій. Правовий статус українських саморегулівних організацій.

Правова база діяльності фінансових установ в Україні. Концептуальний та стратегічний рівень, закони, нормативні акти діяльності фінансових установ. Повноваження та функції регулятора – НБУ.

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг [1, 4].
2. Мета, форми і напрями державного регулювання ринків фінансових послуг [4].
3. Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, їх функції [13].
4. Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг [7].

Ключові поняття: державне регулювання, саморегулівна організація.

Теми рефератів для виконання самостійної та індивідуальної роботи

1. Становлення ринку фінансових послуг в Україні.
2. Механізм державного регулювання ринку фінансових послуг.
3. Правова база діяльності фінансових установ в Україні.
4. Органи державного регулювання фінансових установ.
5. Функції НБУ на РФП.

Контрольні питання

1. Мета і форми державного регулювання РФП.
2. Державна політика на ринку фінансових послуг.

3. Шляхи державного регулювання діяльності фінансових установ.
4. Міжнародні стандарти регулювання ринку фінансових послуг.
5. Що є правовою базою діяльності фінансових установ в Україні?
6. Назвати суб'єкти державного фінансового моніторингу.
7. Із яких рівнів складається система фінансового моніторингу?
8. Переваги та недоліки державного нагляду за ринком фінансових послуг.
9. Який державний орган здійснює регулювання РФП в Україні?
10. Пропозиції щодо розбудови РФП в Україні.
11. Обґрунтуйте необхідність державного регулювання ринку фінансових послуг на етапі становлення його функціональної системи.
12. Основні завдання державного регулювання інвестиційних процесів в економіці України.

Література: 1, 4, 7, 9, 15.

Список рекомендованої літератури

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. Законодавство України: веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin>
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р., № 872-ХП, //Уряд. кур'єр від 17 січня 2001 року.
3. Арутюнян С.С., Іоргачова М.І. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: «Діса плюс», 2020. 312 с.
4. Арутюнян С.С., Добриніна С.С. Фінансовий ринок: навч. посіб. Київ: Гуляєва В.М., 2018. 484 с.
5. Науменкова С.В., Міщенко С.В. Особливості формування сучасної моделі фінансової системи. *Вісник НБУ*. 2016. №11. С.26-31.
6. Коваленко Ю.М., Онишко С.В., Кужелєв М.О. Фінансовий ринок: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 442 с.
7. Алексеєнко Л.М. Фінансовий капітал в економічній системі держави. *Фінанси України*. 2005. N 9. С. 7-13.
8. Алексеєнко Л. М., Квасовський О. Р., Луцишин О. О. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Тернопіль: Паляниця В. А., 2018. 273 с.
9. Еш С. М. Ринок фінансових послуг [текст] : підручник. / С. М. Еш К. : «Центр учбової літератури», 2015. 400 с.
10. Шишпанова Н. О., Іванов А. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Modern economics*. 2017. № 1. С. 66-72.
11. Савінова Ю. М. Особливості розвитку фінансового ринку України як основи функціонування системи фінансового посередництва. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2042>
12. Школьник І.О., Кремень В.М. Періодизація розвитку фінансового сектору та фінансового нагляду в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 3. С. 97-115.
13. Внукова Н.М. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції: монографія. Харків: ТО Ексклюзив. 2014. 218 с.

14. Баранова В.Г., Гончаренко О.М. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи: колективна монографія. Харків: «Діса плюс». 2019. 370 с.
15. Татарин Н.Б., Петрович А.З., Педченко І.І. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. *Young Scientist*. 2020. Вип. № 3 (79). С. 273-277.
16. Татарин Н.Б., Борис О.М. Напрями вдосконалення державного регулювання на фінансовому ринку України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип.33. С. 317-322.
17. Frame W. S. Technological Change, Financial Innovation, and Diffusion in Banking / W.S.Frame, L. J. White // NYU Working Paper. 2014. No 451/33549.
18. Espinosa-Vega, M., Shirono, K., Villanova, Carcel, H., Chhabra, E., Das, B., and Fan, Y. (2020). Measuring Financial Access: 10 Years of the IMF Financial Access Survey. IMF Departmental Paper No. 20/08.
19. Frost, Jon, Leonardo Gambacorta, Yi Huang, Hyun Song Shin, and Pablo Zbinden. (2019). BigTech and the changing structure of financial intermediation. *Economic Policy* 34 (100), pp 761–799.
20. Жук Є. Зарубіжна практика регулювання фінансових ринків. Інформаційно-аналітичний портал українського агентства фінансового розвитку «Україна фінансова» URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/020.htm
21. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Електронний ресурс. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2021).
22. Офіційний сайт Національного банку України Електронний ресурс. URL: <http://www.bank.gov.ua>
23. Офіційний сайт Фориншурер. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Ринок фінансових послуг» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укл.: Гуржий Т.О., Кам'янське: ДДТУ, 2023 р. 27 с.

Укладач: Гуржий Тамара Олексіївна

Підписано до друку 28.08.2023 р.

Формат А5 обсяг 1,1 др. арк.

Тираж 30 примірників. Замовлення № 478.

51900 м. Кам'янське

вул. Дніпробудівська, 2